

למה ללמוד מדע גתאני?

ב-18 באוגוסט, 1787, כתב גתה לקנבל מאיטליה: "אם לשפוט לפי הצמחים והדגים שראיתי בנאפולי ובסיציליה, לוי הייתי צעיר בעשר שנים, הייתי בוודאי חש פיתוי גדול מאוד לצאת לטיול להודו, לא על מנת לגלות משהו חדש, אלא על מנת להרהר בדרכי שלי במה שכבר התגלה". במילים הללו ניתן למצוא את נקודת המבט שממנה עלינו להתבונן בעבודות המדעיות של גתה. כשמדובר בגתה, הנושא הוא אף פעם לא גילוי של עובדות חדשות אלא פתיחה של נקודת מבט חדשה, של דרך מסוימת להתבונן על הטבע.

מתוך "מדע גתאני" מאת ר.שטיינר

בימינו נראה לנו שהטבע ידוע לנו – יש הרגשה שאנו מסתובבים בעולם עם תחושה של ידיעה. שאנו כבר יודעים הכל, איך הטבע מתפקד, איך תהליכי החיים מתרחשים. תחושת ידיעה זו לא מותירה הרבה מקום לחקירה ולהתבוננות – כי באיזה שהוא מקום - בשביל מה? הרי כבר הכל נחקר ובטח שאני לא אגלה דבר חדש.

יחד עם זאת, בתקופתנו נפתחים שערים שונים שמזמינים הסתכלות אחרת, התבוננות שמטרתה לא לגלות דבר מה חדש אלא להתחבר לדבר מה קיים. בכך, לא רק "לדעת" או להכיר תיאוריה מדעית באופן שכלי – רציונלי אלא לחוות את הדבר מבפנים. גתה היה אחד החוקרים הראשונים בתרבות המערבית שפתח צוהר כזה של חקירה והתבוננות על הטבע ללא תיאוריות מדעיות חיצוניות אלא מציאת המהות מתוך התופעות עצמן בלבד. ראייה זו מזכירה את אופן ההסתכלות והחשיבה המסורתית או הקדום על הטבע. אך לעומתם, בהיותה משולבת עם המדע המודרני, היא יוצרת תמונה שלמה המשלבת חומר ורוח, ידע וידיעה, מזרח ומערב.

בדרך המדעית של גתה אנו אוספים מידע על התופעה הנגלית ע"י החושים שלנו ומנסים לדחות את השיפוט שלנו על הדבר – כלומר לחרוץ דעה, לקטלג ולקבוע. תוך כדי איסוף הנתונים מהות הדבר מתחילה להתגלות באופן ספונטני. האימון על הטבע יחדור גם לתחומים נוספים של החיים ויסייע לנו לדחות שיפוטים וביקורת אשר פעמים רבות בעוכרנו:

הפרדת המודעות בין רשמי החושים לחשיבה משרתת תורת ידיעה משוכללת ואמינה יותר. ראשית, יש להתבונן היטב. אנשים רבים לא משקיעים זמן ומאמץ לאיסוף כל רשמי החושים האפשריים מתופעה מסוימת. גתה וגם שטיינר ניסו להדגיש את חשיבות ההתעמקות באובייקט (אובייקטיביות), ואת איסוף מלוא הנתונים עליו בעזרת החושים כולם לפני השיפוט. עלינו לדחות את השיפוט כמה שאפשר ולא להזדרז להסיק מסקנות מהתבוננות, שתמיד תהיה חלקית, אך יש לשאוף שתהיה מושלמת. דחיית השיפוט משרתת כל אדם באשר הוא ולא רק מדענים וחוקרים. בכל תחום, פעמים רבות, אדם מגיע לשיפוט מהיר מדי. הגובה מחיר כבד מדי.

מתוך ההקדמה ל"מדע גתאני" – נכתב ע"י ניר אליאב

התירגול בדרך המדעית של גתה יכול להשאיר אותנו עם מידה מסויימת של תיסכול ואפילו חוסר סיפוק. לעיתים זה גורם לנו לשאול: .... אז? ..... נו? ומה זה אומר? אנחנו כל כך רגילים ורוצים להסיק מסקנות, לדעת, להחליט ומאוד קשה לנו לשהות עם חוסר הידיעה, להשאר עם השאלה, להיות בעצם החקירה, על אף שהמח שלנו כבר רוצה לקטלג את הדבר במגירה ולסגור אותה, ואנחנו מתעקשים להשאיר אותה פתוחה. כך, שלעיתים התירגול קשה ולעיתים אנחנו מיד קופצים למסקנה וחושבים שהבנו משהו. אבל לפעמים כשאנו מצליחים להיות בתוך הדבר מתגלות מהויות שמתקשרות לחיים האישיים שלנו, למהות שלנו כבני אדם ולחיים בכלל; אלו רגעים של הבנה עמוקה, שמגיעים אחרי הרבה סבלנות...

ניר אליאב לימד שנים רבות בבתי ספר וולדולף את נושא המדעים. הוא תירגם שני ספרים של ר.שטיינר בנושא מדע גתאני ותורת ההכרה. הוא כתב עד כה שני ספרים על לימוד מדעים בחטיבה ובתיכון המעודד לימוד חוקר ומעורר חשיבה בקרב תלמידים. כיום הוא מנהל את החווה החקלאית "גינתיא" במעלות-תרשיחא באופן שמעודד את התלמידים לבוא במגע בלתי אמצעי עם הטבע. בנוסף, ניר בעל ידע רב בתיאוריות מדעיות מודרניות והוא יוצר תמונה שלמה יחד עם לימוד המדע הגתאני. ניר יכול להגיע אלינו יום כלשהוא אחה"צ, אחרי עבודתו בחווה, על מנת ללמוד יחד כקבוצה חוקרת את הטבע דרך השער של המדע הגתאני.

הרעיון הוא ללמוד באופן חווייתי ויוצר ע"י התבוננות, ולעיתים ציור בפחם ופיסול בחימר, תוך כדי שיחה פעילה ויתכן קריאה של טקסטים קצרים רלוונטים ממקורות שונים. נשלב שהייה בחוץ והתכנסות בפנים. הסדנה בנויה כמבוא כאשר כל מפגש עוסק באספקט אחר של עולם הטבע. נקבל כלים והנחיות להתבוננות בבית לאורך תקופה.

קשה לקבוע יום שמתאים לכולם ולכן היום בשבוע יקבע ע"פ רוב האנשים שרוצים להשתתף למעוניינים המהססים מומלץ להגיע למפגש הראשון לחוות יותר על מה מדובר...

מוזמנים למסע!

